herpy

GEKKOER

Raukawa gecko

Woodworthia maculata

En liten, nattaktiv og steinfarget gekko fra New Zealand, som lever på fjell, strender og i kratt og kan bli over 30 år. Den føder levende unger og er svært sjelden i terrarier utenfor opprinnelseslandet, så det finnes bare lite kunnskap om stell.

Familie: Diplodactylidae Tidligere navn: *Hoplodactylus maculatus; Naultinus maculatus*

FAKTABOKS

DYRET

Voksenstørrelse	**12-18 cm** total lengde inkl. hale
Levealder	**30-40 år**
Aktiv	**Om natten**
Levevis	**Klippelevende og bakkelevende**
Biotop	**Klippeterreng og temperert skog og eng**
Vanskelighetsgrad	**Øvet**

STELL

Min. terrarium	**50 × 50 × 100 cm** L × B × H for 2 voksne dyr
Temperatur, dag	**18-24 °C**
Temperatur, natt	**10-16 °C**
Luftfuktighet	**50-70 %**
UVB	**Valgfritt** Ferguson-sone 1
Kosthold	**Insekter, frukt, nektar og ferdigfôr**
Holdes	**Parvis, én hann med flere hunner eller i gruppe**

AVL

Formering	**Levendefødende**
Kjønnsmoden	**18-24 mnd.**
Kullstørrelse	**1-2 unger**
Kull per år	**1**
Drektighet	**90-150 dager**

VERN OG PAPIRER

CITES	**Liste III**
EU-vedlegg	**Vedlegg C**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Woodworthia maculata er en kompakt, jordnær gekko med grå til brune, steinlignende farger. Ryggen er ofte brutt av svarte flekker og lavlignende markeringer i hvitt, gult, oransje og olivengrønt, enten som tverrbånd eller som langsgående striper. Undersiden er som regel ensfarget og lys. Munn og tunge er lyserøde, og tærne er korte og brede, i motsetning til de slanke tærne hos de trelevende New Zealand-gekkoene.

Kroppslengden (snute til kloakk) er opptil 89 mm, og halen er like lang som kroppen eller lengre. Samlet blir dyret derfor omtrent 12-18 cm, og vekten er opptil 14 g. Halen kan kastes av hvis dyret blir grepet eller redd.

Arten ble beskrevet i 1845 og har vært ført som *Hoplodactylus maculatus*. Slekten *Woodworthia* omfatter flere nært beslektede former som ligner hverandre, men som skiller seg genetisk og i utbredelse, for eksempel *Woodworthia chrysosiretica* med to lyse striper fra snuten til halespissen. Arten er selskapelig og lever ofte i store grupper der det er gode skjul, men hannene kan forsvare territorier i paringstiden. Dyrene er sky og forsvinner raskt inn i et skjul når noen nærmer seg.

Utbredelse og leveområde

Arten finnes utelukkende på New Zealand: på store deler av Nordøya og i den nordvestlige delen av Sørøya (Marlborough, Nelson/Tasman og Vestkysten) samt på en rekke øyer utenfor kysten. På nordøstlige Nordøya lever den nesten bare ved kysten fra Bay of Islands til Bay of Plenty. Lenger sørover går utbredelsen inn i landet langs Nordøyas sentrale forkastningssone og ut til Whanganui. Den mangler på vestkysten av Nordøya nord for Whanganui-elva.

Levende dyr eksporteres ikke fra New Zealand til handel, så dyr utenfor landet er svært sjeldne.

> **Naturlig utbredelse:** New Zealand.

LEVEOMRÅDE

Woodworthia maculata er knyttet til fjellterreng og finnes på stein- og sandstrender, i fjellsprekker, steinrøyser, kratt, kystskog og innlandsskog med bøk og bredbladede trær. Den skjuler seg om dagen under stein, bark og tre eller i hull i fjell og stammer, ofte flere dyr sammen. Om natten jakter den på bakken, på fjell og i busker og trær, og den soler seg gjerne i le ved åpningen av skjulet, ofte bare halvveis framme.

Klimaet er temperert og oseanisk: milde somre, kjøligere vintre og jevn nedbør. Leveområder nær kysten har små svingninger, mens bestandene i innlandet opplever kjøligere vintre. Arten er ikke truet.

Stell

TERRARIET

Det finnes bare lite kunnskap om stellet av *Woodworthia maculata*, fordi arten nesten ikke holdes utenfor New Zealand. Stellet bygger på erfaringene med slekten *Woodworthia* på New Zealand, på leveområdet og på klimaet i utbredelsesområdet. *Dactylocnemis pacificus* og *Mokopirirakau granulatus* lever i de samme områdene og har samme klima.

Et terrarium til to dyr skal være minst 50 × 50 × 100 cm (lengde × bredde × høyde). En gruppe på 3-6 dyr, høyst to hanner og tre-fire hunner, trenger mer gulvareal, for eksempel 80 × 50 × 100 cm. Terrariet skal ha mange skjul i flere høyder: stabler av tynne bretter eller flate steiner med smale mellomrom, korkrør og hule bambusrør med den ene enden lukket. Legg til greiner og tette planter, fordi mange bestander også klatrer i busker og trær.

Som bunnsubstrat fungerer en blanding av jord uten gjødsel og kokosmuld, med steinpartier og dødt løv oppå. Terrariet skal ha god ventilasjon. Hold ikke forskjellige arter av *Woodworthia* sammen, fordi de krysser seg.

TEMPERATUR

Det finnes ingen dokumenterte temperaturer for dyr i fangenskap. Anbefalingen bygger på klimaet i utbredelsesområdet: om dagen 18-24 °C og om natten 10-16 °C, med et fall utover natten og kjøligere forhold om vinteren. Arten trenger ingen solplass, men et hjørne som er et par grader varmere enn resten gir dyrene mulighet til å velge. Temperaturen må ikke komme over 28 °C over lengre tid, fordi dyrene stammer fra et kjølig, oseanisk klima.

Plasser terrariet kjølig, vekk fra sørvendte vinduer og varmekilder. Mål temperaturen både øverst og nederst med et digitalt termometer.

Les mer: Varme og temperatur

LUFTFUKTIGHET OG VANN

Luftfuktigheten skal ligge på 50-70 %, og terrariet skal kunne tørke delvis opp i løpet av dagen. Sprøyt en del av terrariet lett om kvelden, slik at det er dugg på blader og steiner. Hold én side tørr og en annen lett fuktig, slik at dyrene selv kan velge. Sett alltid inn en lav skål med friskt vann, som skiftes jevnlig.

LYS OG UVB

Arten er nattaktiv, men den sitter ofte i åpningen av skjulet sitt og tar litt lys og varme. UVB er ikke dokumentert som nødvendig, men et svakt UVB-lys på den ene siden (Ferguson-sone 1) er en trygg løsning når det er rikelig med skjul og skygge. Dagslengden følger årstiden: omtrent 14 timer om sommeren og 10 timer om vinteren. Natten skal være mørk. Bruk et svakt rødt lys når du vil se på dyrene om kvelden.

Les mer: Lys og UVB

FÔRING

Woodworthia maculata spiser særlig nattaktive insekter og andre leddyr: sirisser, møll, små kakerlakker, edderkopper, biller og fluer. Til unger brukes bananfluer, små møll, små fluer og små sirisser. Insektene skal være mindre enn avstanden mellom øynene til dyret. Fôr voksne dyr to ganger i uken og unger annenhver dag, og dryss maten lett med kalk med D3-vitamin.

Arten drikker også nektar og honningdugg fra skjoldlus og tar små frukter. Tilby derfor én gang i uken litt ferdigfôr til fruktetende gekkoer, rørt ut til en tykk grøt, i en lav skål. Ta ut rester etter et døgn.

Les mer: Fôrdyr: hold og avl Les mer: Kalk, vitaminer og tilskudd

ATFERD OG HÅNDTERING

Woodworthia maculata er sky og trekker seg raskt tilbake i skjul. Den er ikke et dyr for håndtering, og dyr som blir grepet kan miste halen. Om kvelden kan noen dyr kvitre og pipe lenge fra åpningen av skjulet.

Den kan holdes i små kolonier på 3-6 dyr med god plass og mange skjul. Sjekk dem jevnlig for bittmerker på halen, mistede haler og manglende tær, som er tegn på uro. Fjern dyret som blir jaget. Hannene kan være territoriale i paringstiden, så en gruppe skal ha høyst to hanner.

Avl

KJØNNSMODNING OG KJØNNSBESTEMMELSE

Dyrene blir kjønnsmodne etter 1,5-2 år. Hannene har en tydelig bule bak kloakken ved halerota. Hunner bør være fullt utvokste før de settes i avl.

PARRING

Paringen skjer i april-mai, som er høst på New Zealand. Hannen biter hunnen gjentatte ganger i nakke og hode, og det ser voldsomt ut. Følg med på dyrene, slik at hunnen ikke blir såret, og gi henne mulighet til å trekke seg tilbake. Om vinteren holdes dyrene kjøligere og med kortere dager, som i naturen.

EGGLEGGING OG KULL

Arten føder levende unger. Hunnen får 1-2 unger i året, oftest tvillinger, i februar-mai året etter paringen, det vil si sent på sommeren og om høsten på New Zealand. Drektigheten regnes fra eggløsningen om våren og varer 3-5 måneder i varme bestander av slekten; i kjølige fjellbestander kan hunnen bære ungene gjennom vinteren. Tallet er lånt fra nært beslektede bestander av *Woodworthia*. Hunnen skal ha rikelig med fôr, kalk og ro, og det skal være mange skjul der hun kan føde.

INKUBASJON

Arten legger ikke egg, så det er ingen ruging. Temperaturen bestemmer hvor lenge drektigheten varer: jo kjøligere, desto lengre. Hold hunnen ved de vanlige 18-24 °C om dagen; hvilke temperaturer som gir det beste resultatet i fangenskap, er ikke dokumentert.

OPPDRETT AV UNGER

Ungene skal fjernes fra de voksne, slik at de ikke konkurrerer om føde. Hold dem i en liten boks med tørkepapir eller fuktig mose, flate skjul og en lav vannskål. Gi dem bananfluer, små møll, små fluer og små sirisser, drysset med kalk med D3-vitamin, annenhver dag. Sprøyt lett hver dag og hold dem ved 18-24 °C. Veksthastigheten er ikke dokumentert.

Helse og vanlige feil

Det finnes bare lite dokumentert kunnskap om sykdommer hos arten i fangenskap. De typiske risikoene er:

- Varme over 28 °C, som stresser dyr fra et kjølig klima.
- Konstant fuktig bunnsubstrat og dårlig ventilasjon, som gir sopp og hudproblemer.
- Mangel på kalk og D3-vitamin, særlig hos unger og drektige hunner.
- Bitt og stress i grupper med for lite plass eller for få skjul.
- Parasitter: arten er vert for nematoder (*Skrjabinodon*), midd og bakterier som *Salmonella*, så vask hendene etter kontakt med dyr og terrarium.

Oppsøk veterinær med erfaring med krypdyr hvis dyret går ned i vekt, ikke spiser på flere uker eller virker slapt.

Les mer: Karantene og hygiene

Spør alltid dine kloke bekjente

Veiledningen er et godt sted å begynne, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskjellige, og mye av det viktigste lærer man av dem som har holdt arten i årevis. Snakk med en oppdretter, en erfaren holder eller en veterinær med kunnskap om krypdyr og amfibier før du skaffer deg dyret - og igjen hvis noe virker galt.